

TRIBUNA

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 cor.
pe 1/4 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicare.
Alte abonamente, cât și inserții
sunt a se plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitat
Scrisori adresate nu se primesc

Sistemul de guvernare în Ungaria.

IV.

Tocmai acum, se ventilează în presa maghiară, că guvernul nu vrea să permită în Ungaria constituirea de societăți (casine) a căror limbă nu e cea maghiară. Dacă asta e adevărat, stăm atunci în fața unei noue brutale volnicii. Legea fundamentală pentru egala îndreptățire zice, că egal îndreptățirea cetățenilor singur cu privire la folosirea oficială a diferitelor limbi usuate în țară, poate cădea sub regule speciale. Prin urmare noi ne putem constitui în societăți tocmai așa, ca și ori cari alți cetățeni. Tot legea zice, că limba instituțiilor și reuniunilor particulare, fondatori o stabilesc. Prin urmare pe ce temel, vrea guvernul să oprească pe fondatori, de a stabili după plac limba casinei ori reuniunii lor? Asta vatămă libertatea publică a fondatorilor.

La noi nici până azi nu e regulat prin lege dreptul liberei întruniri și asociări. Că e în stă de discreținea guvernului la noi nu stă legislația de asupra guvernului ci din contra, guvernul face cum îi place. Dacă nu execută legi, nimeni nu-l ține la răspundere. Particularii nici nu-l pot, iar ca cetățenii să nu se poată întruni și asocia spre acest scop, să îngrijește de aceasta guvernul, pentru-că libertatea de întrunire și asociare, depinde dela dînsul. Este aceasta o stare constituțională? Liberalism? Acesta e guvernul responsabil? Chiar și în «reacționara» Austrie, e

regulată prin lege, libertatea întrunirilor. Și suntem mereu îmbătați cu fraze, că suntem cetățeni liberi și îndreptății. Zi de zi se laudă ziarele maghiare, că libertate ca în Ungaria nu este pe fața pământului. Dar din cele de sus, ori-cine se poate convinge, ce este în realitate mult bucînata «libertate maghiară». De alt-fel au dreptate, dînsii și în privința asta se bucură de favoruri, pentru-că dînsii sunt «patrioți», iar noi «trădători». Pentru dînsii e deci și libertatea.

Că nu este egalitate și că principiile fundamentale ale constituției, nici azi nu se validează, o dovedește și aceea, că și în ziua de azi se nasc conți și baroni maghiari, cari toți sunt privilegiați. Se poate naște vreun nemaghiar, conte, baron ori nemes ember? Nouă nici nu ne trebuie, noi nu vrem să fim decât cetățeni liberi, dar dacă s'a anexat Ardealul și s'a vestit egala îndreptățire, de ce nu s'au șters și aceste privilegii medievale? Cum poate să existe într-o țară liberală «casă a magnaților»? Fidei comisuri? Cum se pot congrua aceste instituții cu egala îndreptățire a guvernului prin năsfirșitele prigoniuri ale naționalităților vrea să abată atenția opiniei publice, dela aceste stări medievale, cari vatămă libertatea individuală. Noi am suferit destule nedreptățiri, până unde vrea să ducă guvernul lucrurile?

Istoria și evenimentele zilelor noastre, au dat perfectă dreptate acelor deputați ai naționalităților, cari în 1868 nu s'au încrezut, că în cadrele statului maghiar, fără auto-

nomie națională și teritorială, numai prin ajutorul drepturilor garantate prin «liberalismul constituției maghiare» își vor putea păstra, desvolta și validita mai bine individualitatea și cultura națională, decât pe baze federative. Guvernele maghiare nu numai că n'au pus nici odată în practică principiile liberale depuse în amintita lege despre egala îndreptățire națională, ci și pe cele avute, le-a restrîns și le restrînge, ori le-a și nimicuit că să ne scoată în chip artificial din viața și organizația statului. Și fiind lucru știut, că acela ce deține puterea înclină spre tiranie și reacțiune, ș'aceea era bine și de înțeles, dacă să împărțea țeara în cantoane și s'ar fi pus dela început capăt tendențelor, că vre-odată popoarele d-aci să se dezbrace de individualitatea lor etnică și să se readucă la stările de înainte de 1848, la stările iobăgiei moderne. Că și o țeară compusă din mai multe naționalități, poate prospera, dacă domnește un adevărat respect al drepturilor omenești, exemplul cel mai eclatant ni-l dă fericita Elveție.

Nu e deci de cât un simulacru constituționalismul nostru, care nu recunoaște egalitate deplină de drepturi între cetățeni. Pentru acest cuvânt cetățenii de naționalitate română, nu pot avea încredere într'insul. Drepturi, statuate în favorul maghiarimei, le derivă nu din principiul egalei îndreptățiri, ci din trecut. D'aci urmează apoi, că sistemul nu veghiază cu așa multe scrupule asupra libertății indivizilor pe care n'o cunosc de cât în interesul elementului maghiar

Serbarea dela Putna.

(Amintiri).

De

Ioan Slavici.

(Urmare).

„E greu să pornești o mișcare — zicea Eminescu — dar după-ce s'a pornit odată, ea merge de sine înainte“.

Ne-am învoit dar să punem la cale un nou apel către public, să adunăm bani, apoi să constituim prin adopțiune comitetul, în care de-ocamdată nimeni nu mai voia să între.

Am făcut două apeluri deosebite, unul către public ear altul către tinerimea română universitară în deosebi. Timpul trecea însă, și publicarea acestor apeluri nu se putea face, fiind-că noi, fiind membri în comitetul societății „România Jună“, nu îndrăzneam să le subscriem. În cele din urmă V Bumbac s'a învoit să le subscrie ca președinte, eu le-am scris ca secretar și publicarea s'a făcut.

Ni-s'a imputat că subscrierea astfel făcută e un act de rea credință, fiind-că V. Bumbac nu fusese ales președinte, ear eu eram președintele societății „România Jună“. Imputarea nu era însă întemeiată, căci noi fuseserăm autorizați să facem tot ceea-ce vom crede de cuviință, ca serbarea să se facă.

Nu am mai scris cu toate acestea nimic, ci am rugat pe E. Luță să subscrie ca secretar.

Efectul apelurilor publicate au întrecut toate așteptările noastre.

Publicul nu mai cerceta, cine e V. Bumbac, cine I. Slavici și cine E. Luță, nici dacă au ori nu calitatea, în care i-se prezentau, ci curgeau adresele de aderență și de încurajare și răspunsurile la numeroasele scrisori, pe care Eminescu și eu le adresaserăm persoanelor ce după actele primite dela comitetul central țineau să ia parte la serbare. În toate aceste scrisori eram vestiți, că se adună bani prin subscripțiune. În același timp consiliile comunale din cele mai multe orașe din România votaseră pentru serbare sume mai mult sau mai puțin însemnate, dela 200 până la 2000 lei. În timp de vre-o două săptămâni am ajuns să avem peste 2000 florini și aproape 14,000 lei, bani încă neprimiți, dar pe deplin asigurați, și listele circulau înainte.

Am stăruit dar pe lângă membrii comitetului central să primească ear sarcina de a aranja serbarea, ceea-ce noi nu eram în stare să facem tot atât de bine ca dînsii. Le-am arătat adresele și scrisorile, dar nu puteam nici să le numărăm bani, nici să-i asigurăm că guvernul nu va opri serbarea, și silințele noastre au rămas zedarnice; unii dintre colegii nostri plecaseră, alții se pregăteau la plecare, mulți promiteau că vor veni la Putna, ca să ne dea ajutor, dar nici unul nu era dispus să pună umărul chiar de pe acum.

Abia acum a sosit pentru mine timpul de strămtorare. Eram băiat sărac. Venisem la Viena ca voluntar pe cheltuiala Statului, ear după ieșirea mea din cazarmă mă susțineam dând

lecțiuni la un institut privat. Fiind anul școlar pe sfîrșite, se sfîrșeau și lecțiunile mele și nu-mi rămânea decât să mă duc acasă, unde eram așteptat cu multă nerăbdare. N'aveam bani ca să mai fac și călătoria dela Viena la Putna, n'aveam haine, în care m'aș fi putut prezenta la o serbare națională, nu eram de felul meu om făcut pentru reprezentațiune.

Eminescu însă, îmbărbătat de însuflețirea generală ce se dedea pe față în coloanele ziarelor și în adresele ce primiam, plutia în regiuni înalte, privia încântat în viitor și nu voia să știe de asemenea nimicuri, nici să înțeleagă, cum eu mă simțeam din ce în ce mai strivit de conștiința răspunderii ce primisem în o clipă de avânt asupra mea și cum întreaga ființă mi se zguduia când mă cuprindea temerea, ca nu cumva această însuflețire generală să ducă la o și mai generală desamăgire.

Trebuia neapărat să merg înainte!

Văzând că nime nu primește sarcina de casier și că comitetul numai în Bucovina se va constitui, am luat dispozițiunea ca toate sumele să se trimită la Cernăuți pe adresa lui Panfilie Dan, un om de diamant, care ne promisese că va intra în comitet și nu putea să nu se fie de vorbă.

Am rugat apoi pe Vasile Alexandri să ne dea un imn ocazional, ear pe Flechtmacher și pe Caudella să ne facă câte o compozițiune pentru acest imn.

(va urma).

Sistemul deci e îndreptat în contra libertății individuale.

Din punctul de vedere al libertății economice asemenea e absolutist sistemul de guvernare, pentru-că sub pretextul asigurării existenței elementului maghiar, se mențin încă fidei comisurile. Folosesc puterea de stat pentru colonizarea Ciangăilor, pentru spriginirea acțiunii de mântuire Secuiască, și în toate felurile închipuite vreau să împedecă întărirea economică a Românilor, și se întemeieze supremația economică maghiară — în detrimentul celorlalte naționalități.

Ca să asigure dominațiunea acestul absolutism, a centralizat încât se poate puterea de stat, ca să se poată cât mai ușor dirigi de o singură mână și în scopul acesta a luat așa zicând în arândă funcțiile de stat pe seama maghiarimii, a cărei interese au avut așa zicând un drum paralel cu dezvoltarea absolutismului. Un principiu de guvernare antidemocratic deci.

Absolutismul acesta, ca și ori-care alt sistem construit artificial, să teme, că i-se sguduește o instituție ori alta prin ce s'ar clătina echilibrul, d'aci conservativismul ei, sistemul anti-progresist. Nu cutează a estinde dreptul electoral pentru fie-care cetățean, ci și legile mai liberale actuale tinde a le schimba în direcțiune anti-progresistă. Cât de mult să îndreptă de es. împotriva libertății instrucțiunii este destul a aminti răspunsul ministrului Berzeviczy, dat la interpelațiunea lui Dr. Aurel Vlad, care aproba procedura autorității politice, că în Zam, au dus cu sila pe elevii dela școala confesională la cea de stat, și pe părinții cari n'au lăsat copiii lor în școala ungurească, i-au pedepsit cu amende bănești. Asta e în adevăr libertate de instrucție maghiară!

Din rămășițele celei mai rigide concepții de stat, cari au mai putut trece peste pragul veacului nostru să nisuește sistemul acesta a-și construi o concepție de stat, sui generis, modernizată, care să-i slugească scopurilor impecabile.

Dar pentru *simțul nostru de drept omnesc*, e cu atât mai ofensător sistemul acesta, cu cât mai mult vedem, ce nedemn e a nu fi decât simple instrumente a intereselor altora. Noi aducem jertfe de avere și de sânge, și drepturi au alții. Peste ființa și sudoarea noastră alții stăpânesc prin violență. Puterea de stat e în mâna acelora, cari ne doresc de-a dreptul moartea naționalității noastre și în chipul acesta ordinațiunii ministeriale de absolutismul cel mai imposibil, s'aduc împotriva noastră.

Trebue să chemăm deci, la luptă constituțională pe mic și mare, al poporului român. Scopul urmărit de noi este *deplina egal îndreptățire*, condițiunea prealabilă a întăririi noastre este înflorirea culturală a poporului român, maturitatea lui politică, care-i deșteaptă conștiința, ce trist și nedemn e a servi inconștient intereselor altora.

Nu trebue deci, să ne prea spăriem de lozitura temerară a guvernului. Servească această lovitură, ca punct de plecare a luptei pentru dulcea noastră limbă. Să deșteptăm poporul din letargie, să-l facem să înțeleagă cruda realitate: că aici propriul său guvern vrea să-l despoae de cele mai elementare drepturi. Fie lupta aceasta asemenea cu cea a Maghiarilor, pe care au purtat-o cu tenacitate extremă, împotriva ordinațiunilor asupritoare de limbă, ale lui Iosif al II-lea.

România și politica balcanică.

Reproducem din revista „Renaissance Latine” ce apare în Paris, sub direcția d-lui Constantin Brancovanu, deputat în parlamentul României, un prea interesant articol, apărut sub titlul de sus, declarăm însă, că fiind vorba de o chestiune ce privește politica externă a României, din partea noastră nu ne simțim îndemnați a ne pronunța asupra ei.

Guvernul român acordă de o vreme încoace o atențiune deosebită populațiunii Cuțo-Vlahe din Macedonia. Cuțo-Vlahii sunt păstori de origine și limbă română, așezați de mai multe generațiuni în munții Macedoniei; e vorba, ca guvernul român să le aperse limba.

Sub dominațiunea turcă, toate limbile ce se vorbesc în Macedonia s'au putut conserva, nefiind împedecate din partea autorităților. Salonul și coasta sunt cu totul elenisate, interiorul e în parte bulgar, cu enclavă cuțo-vlahe în centru și o regiune sârbă la nord. De când autonomia sau împărțirea Macedoniei se presintă ca posibilă, e vorba ca fie-care să-și lărgească domeniul limbii sale, spre a produce un argument în favorul său, pentru viitoarele congrese diplomatice. Rivalii deci, își dispută școalele; însă în Macedonia învățământul se face de către preoți și consistă în învățarea catehismului. Macedonenii atât de diferiți după limbă și origine, sunt în mare majoritate creștini ortodocși, și ca atari, supuși dominațiunii spirituale a patriarhului ortodox ecumenic și sinodului din Constantinopol. Patriarhul și membrii sinodului sunt elini (greci), dispuși a denumi preoți greci pentru a se face învățământul și serviciul bisericesc în limba greacă; și astfel și clerul, până la sfârșitul veacului XIX a stat în serviciul elenismului.

Bulgarii au isbutit, cei dintâi să stoarcă acordarea unui cler național; dela sfârșitul veacului XIX capul lor bisericesc este exarhul bulgar așezat în Constantinopol, alături cu patriarhul grec preoții lor, atât în Bulgaria cât și în Macedonia predică și instruesc în limba bulgară. Celelalte poporațiuni au cerut același drept, dar noul exarh nu li-s'a opus cu mai puțină energie de cât patriarhatul tradițional. Cu toate astea, contra Grecilor și Bulgarilor, Sârbii au obținut, acum trei ani, instituirea unui episcop sârbesc, în fruntea unei diecese macedonene, vecine cu Serbia. Astăzi cer Românii, să se dea cuțo-vlahilor, dacă nu episcopii, cel puțin preoți cu limbă română. Guvernul României a votat un credit de 600.000 franci, pentru învățământul limbii naționale în Macedonia; el a cerut în mod artificial patriarhului și sinodului, să dea preoți români parochienilor cuțo-vlahi. Patriarhul și sinodul au refuzat, declarând, că poporațiunile cărora vrea guvernul din București să le protejeze limba, sunt elini, ori elinisați de mult, și deloc nu reclamă cler român; apoi a luat măsuri contra preoților români din Macedonia, au amenințat cu excomunicări și au dat un aspru interdict; în sfârșit, au protestat contra prezenței unui fost metropolit al României, care a călătorit prin districtele cuțo-vlahe, slugind românește și încurajând preoții români.

Guvernul din București a răspuns, că metropolitul din vorbă P. S. S. Ghenadie n'a avut nici o misiune oficială; dar se plânge, văzând revendicațiunile sale ne luate în seamă și a lăsat să se înțeleagă, că îi stă în putință de a scoate clerul cuțo-vlah de sub dominațiunea patriarhului grec, punându-se în înțelegere cu exarhul bulgar.

Idea unei înțelegeri între Bulgaria și România este destul de nouă, pentru a nu fi trebuință de explicare. Până în prezent statele creștine din Balcani se considerau ca rivali, gata a se bate; căci nici unul din're ele n'a obținut tot teritoriul, pentru care pretindea a invoca argumente luate din limbă și rasă; și, din nenorocire, aceleași regiuni erau reclamate de doi sau trei pretenșii de odată. Bulgaria nu s'a putut consolă, pentru pierderea Dobrogei, din sudul deltei Dunării, pe care i-o dăduse Rusia și pe care kongresul dela Berlin i-a reluat-o, și am mai văzut ce pretențiuni contrarii se svârcolesc în această țeară. Nimic surprinzător, dacă relațiunilor dintre statele balcanice timp îndelungat le-a lipsit cordialitatea și dacă politica lor a servit ambițiunilor rivale ale Rusiei și Austriei.

România, sub stăpânirea unui suveran de origine germană, și-a căutat razemul în partea Triplei-Alianțe, căreia partidul liberal totdeauna i-a fost credincios. Serbia, prin situația sa, sârăcia

sa, prin nevoile de bani ale regelui Milan, devine ajutoarea devotată a Austriei, cu toată simpatia partidului radical (sau naționalist) pentru marea putere slavă. Bulgaria oscila între Rusia, dragă masei poporului său și Austria, al cărei instrument era ministrul dictator Stambuloff. Astfel Nordul balcanic era nodul sforilor întinse din St.-Petersburg și Viena.

După o îndelungată rivalitate Austria și Rusia se apropie și se hotărăsc să colaboreze la stabilirea înțelegerii din Balcani (1895—97). De fapt, aceasta n'a fost de loc o adevărată înțelegere, ci mai mult o tentativă de a împiedeca pe celelalte puteri de a-și face de lucru în Balcani și o urmare a luptei pentru înfluență, fără așteptarea unui nou congres de Berlin. O astfel de pretenție nici când n'a fost admisă în mod formal de Europa, și dacă totuși, prin lașitate, s'a putut permite afirmarea ei, nu au justificat-o consecvențele.

Austria și Rusia au anunțat un program de reforme în Macedonia; ele n'au putut, ca numai prin ale lor mijloace, să le impună sultanului, și puținul ce se împlineste, îl datorim colaborării tuturor puterilor. În momentul de față Rusia și-a angajat toate forțele în Extremul-Orient și numai decât am văzut că în Austria se precipită actele politice pe care o prepară, de mână lungă. În Serbia, partidul radical rusofil, care reprezintă națiunea, a trebuit încodată, să cedeze puterea amicilor regelui; în Bulgaria, stambuloviștii au reluat conducerea afacerilor. Deodată, politica s'a schimbat. Așa cabinetele bulgare precedente încurajau revoltele macedonene și amenințau Turcia; noul guvern leagă învoeală cu Poarta, de a desarma granițele și de a susține *status quo* în Macedonia. Guvernele sârbesc și bulgar, cari erau cât p'aci să se încăere pentru aceeași Macedonia, se apropie; studenții sârbi și bulgari au fraternizat, ear suveranii celor două țări și-au făcut vizite.

E vorba aci de niște pacificări specifice, de arangeamente nestatornice, despre cari nu poți zice nimic. Până când ele nu vin dela guvern și dela popoare, ci sunt inspirate de Austria și puternica sa aliată Germania. În momentul de față excită micile state din Nordul Peninsulei Balcanice contra elenismului; divizează astfel creștinii din Peninsula Balcanică, procurând elenilor săi mică, satisfacții de limbă, se arangează așa, ca Macedonia să nu cadă în mâinile lor, ca sultanul, protegiatul împăratului Vilhelm II să nu piardă nimic, în profitul acelora, căci puterile din afară, cari contează la expectativa moștenire otomană, nu vor ca ea să se micșoreze.

Ce face, în toate acestea România, singurul stat balcanic, care ar putea să fie stăpân în adevăr pe politica sa? România pare că înclină a asculta aceleași slaturi austriace ca și mult mai slabi săi vecini. Ea își fixează atențiunea asupra Cuțo-vlahilor, și Austro-Ungaria se bucură, văzând, că ea este cu mult mai înceată de cât altădată pentru a se mișca față cu cele ce se petrec. Românii din Transilvania, supuși Ungurilor, pe cari îi maghiarizează cu forță. Și totuși Românii ungurenii sunt 2 $\frac{1}{2}$ milioane, și când după evaluările cele mai optimiste, numărul Cuțo-Vlahilor poate fi 1 $\frac{1}{2}$ milion. Și Românii dela Nord aparțin corpului național român, pe când Cuțo-Vlahii formează o îndepărtată enclavă, separată de rețat printr'o largă bantă, Bulgaria!

Știm, că guvernul român nefiind foarte tare, trebuie să fie foarte cuminte și să lase timpul și împrejurările să lucreze în Transilvania.

Dar cum oare va profita el de ocaziuni pe cari i le poate oferi norocul, dacă este legat de imperiul care se încearcă să desnaționalizeze pe Ardenii? Mai știm, că guvernul român nu are de gând să creeze un fel de colonie îndepărtată la Cuțo-Vlahi, ca să-și asigure o proprietate, pe care s'o poată ceda Bulgariei pentru avantajii cu mult mai serioase, ca de es. o rectificare a frontierei Dobrogei: deja d-l Tache Ionescu, conservator, a sugerat linia Ruseiuc-Varna, care i-ar aduce României două fortărețe și un bun port. Aceasta ar însemna, poate a cere prea mult și ar fi satisfăcător și mai puțin, dacă Bulgaria ar fi bine așezată. Dar oare poate România cânta

¹⁾ Rectificăm aci pe autor: chiar după datele mai nouă ale biroului de statistică maghiar, Românii din Ungaria sunt 8 milioane, în realitate însă de sigur vor fi peste 8 $\frac{1}{2}$, căci câte un 1 $\frac{1}{2}$ milion nici n'ar fi mult și ne conștie biroul maghiar. N. Red.

Serbarea dela Putna.

Cetim în „Deșteptarea din Cernăuț: Comitetul aranjator pentru comemorarea zilei morții Voevodului Ștefan cel Mare a ținut o ședință în care d-nii Teodor V. Stetandi și Vasile Morariu, cons. la curtea de apel din Leov și dl profesor I. Nistor au fost luați în comitet. Discursul festiv istoric la serbare îl va ține dl profesor universitar Dr. Dimitrie Onciul. In subcomitetul pentru susținerea ordinelor au fost aleși d-nii: Ilie Dimitrovici, Eugen Neșciuc și Vasile Jemna, cu invitarea de a coopera în acest comitet membri din orașele țării, mai ales abiturienții.

Comitetul aranjator s'a adresat deja oficiului de exploatare i. r. al căilor ferate de stat, care va pune la dispoziția publicului, ce dorește să participe la serbare, unuri speciale cu prețuri moderate până la na și retur. Trenurile aceste vor pleca la 8 dimineata, unul din Cernăuț și unul din Ițcani la Putna, așa că la orele 10 dimineata, timpul începerii liturghiei, se vor afla în Putna.

A se detașează relativ la trenurile speciale publică la timp, pentru orientare publicului nostru.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1904

B. Premii pentru lucrările prezentate la concurs cu subiecte date.

Politica agrară a României, începând de la 1800 până în zile noastre.

Inrăurirea politicii agrare de pe vremuri a avut asupra stărilor morale, sociale și economice a populației rurale.

Autorul împărțind lucrarea în mai multe epoce, va descrie pentru fie-care nu numai legislațiunea agrară, a fie-cării epoce, dar și reglementarea sa prin ordonanțe sau alte dispozițiuni administrative.

Se va cerceta întru cât unele legi agrare au contribuit la emigrarea populației peste Dunăre și în alte părți.

Inrăuirile legislațiunii agrare asupra populației rurale va fi întemeiată cât mai mult pe documente atât oficiale cât și particulare.

Va fi bine venită o schițare a legislațiunii agrare a țărilor învecinate cu România.

Termenul prezentării manuscriselor la concurs este până la 1 Septemvrie 1900.

XXI. Premiul Adamachi, divizibil, de 5000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1909, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Studiul fânțarilor din România ca propagatori ai malariei și cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale. (Deciz. 20 Martie 1904.)

Autorii se vor conduce după următoarea programă:

1) Descripțiunea amănunțită, originală a diferitelor specii și varietăți, fânțarilor din diferitele regiuni ale țerei. comparându-se fânțarii din regiunile cele mai bătute de malarie, cu acei din regiuni mai puțin îndemne.

2) Un studiu amănunțit asupra fânțarilor, cari la noi transmit malarie, examinându-se anume și locurile unde ei se găsec, când și unde depun ouăle. perioadele dezvoltării lor, când încep să sboare și să înțepe.

3) Anatomia fânțarilor în raport cu dezvoltarea în interiorul lor a diferitelor forme și varietăți ale parazitului malariei.

4) Studiu asupra întinderii malariei și a diferitelor forme ale boalei în toată țară, pe baza examinării sângelui. Malaria la copil în raport

cu boala la adulți și cu rezistența în potrivea boalei.

5) Propuneri asupra prevenirii boalei în potrivea boalei în raport cu condițiunile locale, economice, igienice, cu viața și obiceiurile populațiunii în orașe și la țară.

6) Un studiu critic asupra metodelor întrebunțate în diferite țări pentru combaterea malariei în vederea celor cari vor trebui aplicate la noi.

7) Studiu amănunțit, pe baza experiențelor personale, al unei localități din cele mai bătute de a măsurilor luate și a rezultatului obținut în combaterea boalei.

8) Un plan practic și dezvoltat în mod amănunțit pentru stărpirea boalei în orașe și la țară.

9) Lucrarea va fi însoțită de fotografii și preparate macroscopice și microscopice originale asupra fânțarilor din țară în raport cu malarie.

Termenul prezentării manuscriselor la concurs este până la 1 Septemvrie 1905.

(Va urma.)

Din străinătate.

Marele Vizir și Cuțo-Vlahii. Ziarul „Politische Correspondenz“ află din Constantinople, că marele vizir nu lasă să treacă nici o ocazie fără a infiera îndărătnicia Patriarhului contra apostolatului Cuțovlahilor. Primind o deputație dela Patriarhat, marele vizir a spus, că Patriarhatul, considerându-se reprezentanța legală a întregii ortodoxii, fără chestiune de naționalitate și de rasă trebuie, în mod logic, să adopte o politică, care să nu protejeze o naționalitate singură. Purtarea sa contra aspirațiilor Cuțovlahilor, păgubește, și interese grecești, deorece aruncă pe Cuțovlahii în brațele inamicului elementului.

Arătând o condescendență cuminte, Patriarhatul n'ar slăbi autoritatea sa, de oare-că Cuțovlahii sunt ei înșiși păgubos sub sceul său.

Marele vizir a adăugat: Nu sunt oare Grecii ortodoxi din Asia minoră, cari, cetesc liturgia în limba turcă, și credincioși al Patriarhatului? Și Arabii sirieni ortodoxi nu recunosc oare Patriarhatul, ca suprema lor autoritate ecleziastică? Nu au ore Sărbii din vilaetul Ueskueh învoirea oficială de a ceti liturgia în limba sârbă, fără a fi fost expulsați din sinul Patriarhatului! Cuțovlahii nu cer mai mult!

Vizirul a încheiat spunând, că dacă Patriarhatul va continua a se lăsa să fie influențat de șoaptele din Atena, Poarta se va vedea nevoită a nu-i executa hotărârile.

Patriarhatul a fost impresionat de acest limbaj, dar se pare că e hotărât să insiste în intransigența sa.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 21 Iunie 1904.

— Ce dorințe are „Pesti Hirlep“? În numărul de Sâmbătă, ovreii dela „Pesti Hirlep“ s'adresează către ministrul președinte Tisza cu următoarele modeste dorințe: „binevoiască a ne concede, ca în interesul mântuirii (!) și expansiunii maghiarismului, să facem totul ce e posibil și maghiarisarea s'o efectuim în instrucția publică, în administrație și în armată, că statul acesta să-l facem în adevăr maghiar și pe locuitorii săi să-l prefacem într-o națiune cu o limbă: pentru-că în fine noi dăm *vanii*, *munca*, (Risum teneatis!) și însuflețirea“...

Modeste pretensiuni, în împrejurări normale însă scriitorul acestor rânduri, ar fi bun de balamuc!

— **Advocați în talar.** Advocații vienezi deja de ani de zile luptă pentru a li-se permite folosirea unei haine solemne, și mai corăspunzătoare ocaziunii, când apar înaintea judecătoriei în rolul de apărători. Această haină orî mai bine zis uniformă advocațională, ar consta din talar și baretă.

Deja de mai mulți ani agitau advocații vienezi în favorul acestei uniforme, dar cererea lor pentru această reformă nu a luat-o nime în considerare. Acum în fine, cum se anunță din Viena, ministrul de justiție austriac a lansat o ordinațiune, prin care li-se satisface vechea dorință a corpului advocațional din Austria. Rămâne întrebarea, dacă în Austria se vor săvirși mai puține nedreptăți, și că se va face mai multă dreptate, când advocații vor apărea în talar, o formă de reverendă, ca preoții ai justiției?

— **Supărare patriotică.** Consulul austro-ungar din Galați, a trimis orașului Debrețin, în o daravere oare-care, un rescript în nemțește, dar primarul orașului în loc d'al fi rezolvat, simplu de tot, l-a retrimis consulatului, scriind pe dînsul: „magyarul“ (ungurește.) Consulatul, fiind vorba de o afacere urgentă, s'a adresat ministrului președinte Tisza, care a dojenit pe primarul esaltat, esplicându-i că dînsul e pus la postul său, să lucreze și nu să facă politică. Dar în Ungaria, magyar emberul și politica sunt două noțiuni concrescute. Și cel din urmă diurnist e politician. Parte constitutivă din edificiul statului național maghiar. Și în consecuență, parte constitutivă a suveranității naționale. Dela înălțimea acestei suveranități să dimită dînsul la cetățeanul umilit, care-l cearcă cu daraverile sale. Unde într'altă țară, s'ar putea întâmpla ca un funcționar subaltern să denege nepedepsit supunerea autorităților sale [superioare cum de es. astăvără vicșpanul din Măcău denegase ascultare ordinelor ministrului președinte Khuen Hédervály. În Ungaria așa merge, pentru-că funcționarul nu e funcționar ci politician.

Lesne de închipuit, cum tratează sbirii aceștia cu bieții țărani români, acărora limbă n-o înțeleg, dacă cu reprezentanța esternă a Monarhiei sunt atât de obraznici.

— **Nouă amănunte a atentatului din Helsingfors.** O telegramă din Petersburg aduce nouă amănunte asupra atentatului din Helsingfors. Atentatul s'a săvârșit pe treptele din etagiul II. Vulnerat, Bobricov a mai avut atâta putere să intre în sala senatului, dar atunci a trebuit portarul să-l țină. Atentatorul, Eugen Schaumann a fugit și în coridorul senatului s'a sinucis trăgându-și în cap un glonte. În o epistolă remasă după el declară, că n'are complicită, că ceea-ce a săvârșit, a săvârșit din indemn propriu, nu instigat de altul. Schaumann a fost de 28 de ani și își dădea mari silințe întru creșterea poporului.

În sinul tinerimei făcea mare propagandă exercițiului de tir. Urmarea naturală — ca în tot-de-una — a acestui atentat, vor fi câte-va măsuri mai severe împotriva Finlandezilor.

Vedova lui Bobricov a primit următoarea telegramă: „Adînc am fost conștănat de atentatul ordinar, și rog pe Dumnezeu, ca sănătatea lui Nic. Ivanovic să fie cât mai curînd restaurată. Deosebit de plăcut am fost atins de vestea despre reușita operațiunii. De loc ce D-ta veți afla de bine, comunică soșului D-tale salutul meu și dorința mea de a se însănătoșa cât mai curînd. Nicolae.“ (Adica Țarul Nicolae II. N. R.). A doua telegramă de ieri sună astfel:

Cu profundă durere au primit vestea despre moartea soșului D-Voastre. D-zeu să Vă dea putere pentru a suporta această durere. Numele lui Nicolae Ivanovic Bobricov tot-de-una va trăi în memoria fiecărui patriot rus adevărat. Nicolae.

— **Regele Serbiei și Principele bulgar.** Regele Petru al Serbiei s'a întâlnit la gară, cum se anunță din Belgrad, cu principele Ferdinand al Bulgariei. Întâlnirea a fost foarte cordială. Mai nainte s'a urcat la principe în trăsură regele Petru care a vorbit câte-va minute, și numai după aceea a fost chemat și ministrul de externe Pasiel în trăsură, petrecând ambi două stații pe principe. Întâlnirea asta a făcut bună impresiune în Belgrad.

— **Promovare.** Anunțăm cu plăcere, că Domnul Vasile Merușiu profesor la gimnasiul superior din Năsăud, a fost promovat în 18 l. c. de doctor în filosofie, la universitatea din Cluj.

BANI!

Pe lângă modurile de plată de mai jos, prin intervenția biroului nostru se pot câștiga împrumuturi ipotecare replateabile în anuități, pe posesiuni fonciare, case în orașe, mai departe credit personal precilor, oficerilor, funcționarilor de stat și particulari, comercianților, industriașilor și pensionaților pe lângă replătire în 5-2) ani, cu giranți ori fără giranți, în cel mai scurt timp și pe lângă cea mai perfectă discrețiune. Remunerația noastră modestă numai după ajungerea scopului, decursiv va fi plătită. Documentele necesare cancelaria noastră le câștigă pe propriile ei spese, carel spese vor fi plătite asemenea decursiv.

A) Favorurile extra ordinare mai noi a împrumuturilor câștigate prin intervenția noastră:

1. Informațiunile sunt ieftine. 271
2. Detrageri puține.
3. Depurările să descriu anual din datorie și interesele vin socotite numai după sumele reduse și interesele și capitalul se poate depura laolaltă.
4. După întârziere motivată de plătire, amendă nu se plătește.
5. La dorință după rate vine incassatorul acasă, ori se pot plăti prin cheque postal nefrancat.

B) Favorurile extraordinare a împrumuturilor noastre cu depurare pe quartale:

1. Sunt foarte ieftine, pentru-că suma plătită la quartal se detrage imediat din datorie și debitorul totdeauna plătește după starea faptică a datoriei interesele.
2. Cvotele aduceau un venit de regulă de 8% și dividendă în urma circulațiunii arișe se mai poate urca an de an; asemenea anual se escotentesează.
3. Cvotele pe lângă abziere prealabilă se rescumpără în suma lor totală.
4. Un astfel de împrumut se achită cel mult în 2½ ani, după care ori-ce obligământ de plată încetă.

C) Favorurile extraordinare a împrumuturilor noastre ipotecare:

Depurare de 15 ani	4-75%	După mărimea sumei împrumutate.	Depurare de 40 ani	8-15%	După mărimea sumei împrumutate.
„ 22 „	4-0%		„ „ 48 „	2-98%	
„ 30 „	3-75%		„ „ 50 „	2-85%	
„ 32 „	3-50%		„ „ 60 „	2-65%	
„ 33 „	3-30%		„ „ 65 „	2-33%	
„ 35 „	3-25%		„ „ 70 „	2-30%	

În plăți se cuprinde nu numai interesele și spesele de administrare ci și depurațiunea din capital.

Biuro aradan de informațiuni.

Posesori KLONDA și SZATMÁRY

ARAD, Strada Salacz Nr. 3.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie. Impedescarea circulațiunii sângelui, anemie, amuțeli, țiuțuri de ureche bătae de inimă, sgârșiri de inimă, astma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mână și picioare, slăbirea peste tot, reuma, podagră, ischias, uncl în pat, influența, insomnia, epilepsia, circula-

ția neregulată a sângelui și contra multor altor boale, care la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Inusirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul current, când pe departe vindecă cu succes boalele aflătoare, care pe de altă parte e cel mai bun seut contra tuberculozilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii cari prețuiesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedé acest atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta“ care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și respândit.

Chiar și infirmitatea extraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înt. țire. 206

Prețul aparatului mare e Cor. 6.

folosibil la morburî învechite.

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la copii și la femei de consti-
— — — — — tuție foarte slabă. — — —

Locul central principal de vânzare și expedare pentru țeară și străinătate e

Müller Albert, Budapesta, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán.

Planuri, budgete gratuite.

In binevoitoarea atențiune celor ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public. că am deschis în

Arad, str. Csernovits Péter Nr. 14.

un birou pentru

Intreprinderi de zidire

Primește tot felul de comande și proiecte de zidiri: case, fabrici, biserici, școli, cripte, școale etc., în ori ce stil; primește tot felul de reparaturi și ori-ce transformare și estimare de zidiri pe lângă prețurile cele mai echitabile.

Fiindu-mi scopul a bine-merita de încrederea On. public prin praxa-mi îndelungată și cunoștințele-mi speciale pe lângă prețuri convenabile, — precum și prin îndeplinirea repede a comenzii, apelez prin aceasta la binevoitorul sprigin al On. public.

Cu stimă:

Kondorossy Kálmán.

154 19-25

Să primește zidiri de case de închiriat și de închiriat și pe lângă achitare în rate.

In atențiunea ziditorilor!

Biuroul de zidire și magazinul de lemne al întreprinzătorilor de zidire

Vollák József és Társa
Arad, Radnai-út 6. szám.

Telefon pentru oraș și comitat 65. 256

Primum ori-ce lucrări de zidire

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vil., etc. în ori ce loc și în provincie, mai departe zidirea respective construcțiunii și aranjarea de ghițării, el-vatori, magazine și staluri, etc., precum și transformarea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea păreților umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseală de ciment, base de beton, trepte, boltitur, iesele de ciment și vălăe de apă vitele, canaluri de beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, magazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanță de mai mulți ani. Construirea de coperișe de ciment de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și esportizarea de edificii.

Cu budgeturi servim la dorință gratuit.

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o păstreze și pe mai departe.

Cu deosebit respect

Vollák József és Társa.

Telefon Nr. 474. 254

Dacă ai lipsa de ghetă

nu mai cumpăra marfa vieneză și străină, fiind-că pentru bani scumpi copleși marfa rea, ci

comandă la industriași maghiari.

Mai bună dovadă este în privința asta prăvălia

Rennionea pantofarilor Aradani

(ARAD, Andrássy-tér 22.)

unde se poate observa clar deosebirea între zdranța vieneză și lucrul solid onest.

Singurul deposit al căptușelei de talpe de asbest priv.

Salon de trusouri pentru bărbați și femei în Arad.

Strada Weitzer János, palatul minorităților. — Lângă edificiul postelor.

Simțind în orașul nostru necesitatea confecționării de trusouri moderne pentru bărbați și femei am hotărât să înființăm în Arad

un salon de trusouri pentru bărbați și femei

unde să avem un asortiment bogat de albituri, pălării, cravate, corturi și umbrele pentru bărbați și femei și tot felul de mărfuri din pânze și șifonul cel mai fin.

Confecționăm în salonul nostru după măsură trusouri pentru bărbați și femei amăsura celor mai scrupuloase pretenții și celui mai escelent gust după ultima modă franceză și engleză, la dorință confecționăm după măsură și cea mai mică comandă de albituri pentru dame și domni, de jupoane, blouse și neglijé.

Intreprinderea noastră se estinde asupra întreg teritoriului Sud-ungar, al Ardealului și al Alföldului.

Cum procurarea articolelor noastre reclamă mari sume de bani, prin asta deschidem pe seama onoratului public cont curent și la dorință primim și rate lunare.

Rugăm deci pe on. public, că dacă dorește să poarte albituri elegante comode și frumoase, să și reserve comanda până la deschiderea prăvăliei noastre, ce va fi la 15 l. c.

Cu deosebită stimă:

Salon de trusouri p. bărbați și femei al lui **Stern Ede și Comp. ARAD**, Str. Weitzer (palatul Minorităților).

Comande din provincie primim cu mulțumită și la dorință punem la disp. ori-cârui fie personal fie prin agentul nostru, colecția bogată de modele.

Imprumuturi de bani pe amortisare

mijlocesc pe lângă condițiile cele mai avantajoase, pe moșii și case în orașe cu 4,3, 4,5 și 5% și amortisare de

20, 25, 30 și 50 de ani

adecă în camătă e socotită atât camătă cât și amortisarea din capital.

Principiul meu e îndestulirea M. On. public, care vrea să facă imprumuturi ipotecare.

Imprumuturile se plătesc în bani gata, scrisorile ipotecare se plătesc cu valoarea lor nominală. Spese prealabile nu sunt, tacele mi le socotesc ulterior.

Pentru deslușiri mai detaliate a se adresa la

HERZOG SANDOR

Arad. str. Weitzer-János Nr. 15, ușa 7.

Noutate la curățenia locuințelor!

Respectuos aduc la cunoștința on. public, că după lungă experiență dispun de un așa aranjament, ar cât pot primi pe lângă garanță și încredere

stărpirea insectelor din locuințe cu desăvârșire.

Vopsesc odăi, săli, etc.

de gală și mai simple, dela cerințele cele mai simple până la cele mai pretentive pe lângă prețuri foarte convenabile. Rugând on. public pentru binevoitoare comisiune, rămân cu deosebit respect

GUTTMANN SÁNDOR

vopsitor de odăi.

Weitzer János-utca 19. szám. partere.

Gratuit un Schnellieder și o cumpănă pentru culină

Pentru prețur nepus de echitabile trimit în toate părțile următoarele:

mărfuri de argint mexican.

- 6 cuțite de masă de argint mexican.
- 6 linguri de masă
- 6 furculițe
- 6 cuțite pentru desert
- 6 furculițe pentru desert
- 1 lingură de scos zamă
- 1 lingură de scos lapte
- 2 candelabre elegante pentru salon. toate din argint mexican.

46 BUCĂȚI numai 650 Ft.

Afară de asta ori-cine comandeză dela mine primește drept cadou o cumpănă p. culină gratuit. Argintul mexican este un metal alb (și dinlăuntru) pentru a cărui calitate și durabilitate primesc garanție pe 25 ani.

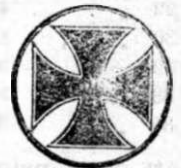
Comandele să îndeplinesc contra trimiterei banilor ori și pe lângă rambursă din depositul:

Schefer D. Sándor

Budapesta.

VII, Bezerédy-utca 3 szám.

Crucea ori steaua electro-magnetică dublă.

D. R. G. M. Nr. 88,503.

Vindecă și recrează pe lângă garanță: reuma, astma (respirația grea), insomnia, epilepsia, nervositatea lipsa de apetit, clorosa, durerea de dinți, migrena, impotența, influența, precum și tot felul de boale de nervi. Bolnavul cel ce nu se poate vindeca în decurs de 44 zile, îi întorcem banii imediat. Celui ce nu îi mai ajută nimic, să încerce tratamentul meu; acei sunt convinși despre efectul sigur al aparatului meu.

Prețul unui aparat mare 6 cor. se a se folosi la boale de nervi cronice.

Prețul unui aparat mic 4 cor. se folosește la boale mai ușoare.

Comandele le îndeplinește în patrie și străinătate:

Scheffer D. Sándor

Budapesta,

VIII, Bezerédy-utca 3 szám.

Pentru 5 coroane

trimit 4½ kgr. (circa 50 bucăți) de săpun de toaletă fin

bucăți alese de săpun de suc de liliac, de rose, de iorgovan, de violele, de rezedă, de iasmin și de clopoșele.

Pe lângă anticipațiune ori rambursă expediază:

Scheffer D. Sándor

Budapesta,

VIII, Bezerédy-utca 3 s

ca împrumut pe amortisație cu

4%

oferim prin Institutetele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc dela 15—65 ani.

Credite personale!

Preoților, oficerilor, oficianților de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără giranți dela 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitorii privați.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improtocolată.)

ARAD, Tipografia George Nichin.

Bani